

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Dramatik i udvalg

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Dramatik i udvalg", i Heiberg, Johan Ludvig: *Dramatik i udvalg*, udg. af Jens Kr. Andersen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 573. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl04val-shoot-idm140721242626912/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Dramatik i udvalg

- 44 *adskillige tyske Bøger*: som det fremgår af fortsættelsen, tænkes nok »snarest« (s. 44 l. 2 fn.) på den pietistisk prægede sekt Herrnhuterne el. Brødremenigheden; de omtalte bøger kan da have indeholdt nogle af sektens stifter og leder N. L. von Zinzendorfs (1700-60) mange betragtninger og hymner. – *Muhammedanere (...)* *Maanen*: halvmånen er symbol for muhammedanerne (især tyrkerne); måne(lys) er en hyppigt forekommende ingrediens i den mere sentimentale del af romantisk litteratur og kunst (jf. n.t.s. 30). – *Flødeskind*: på komediens tid betragtedes f., frembragt ved kogning af fløde, som en delikatesse. – *isoleret vor Kjærlighed fra vor Tro (...)* *ikke med nogen ægte Katholik*: i katolicismen regnes ægteskab blandt sakramenterne. – *Fritænke og Atheister*: de to ord er synonyme. – *Lutheranere eller Reformerte (...)* *praktiske Forstand*: den reformerte kirke er betegnelsen for den retning, der ved reformationen under Zwinglis og Calvins ledelse udskilte sig fra den luthersk-evangeliske; begge typer af protestantisme kan siges at være kendetegnet ved en vis praktisk og rationel tendens (i modsætning og opposition til katolicismens mere mystiske, ceremonielle og dogmatiske præg). – *Skjgger, som leve udenfor Livet*: et koncentreret udtryk for Heibergs mening om de ingemannske tragediefigurer; billedet er hentet fra – eller i hvert tilfælde beslægtet med – det berømte »hulebillede« i Platons (427-347 f.v.t.) dialog *Staten*, 514a-21b; uvirkelige væsener, illusioner. – *Herrnhuter*: se ovf. – *vor Kjærlighed (...)* *suskendeagtig*: i de herrnhutiske menigheder opretholdtes der (i hvert tilfælde officielt) en streng kønsmoral, så at fx ugifte mænd og ugifte kvinder levede skarpt adskilt (i forskellige såkaldte »kor«).
- 45 *Christiansfeltenlys*: den sønderjyske by Christiansfeld er anlagt og har været domineret af den herrnhutiske brødremenighed dér; byen er kendt for sin produktion af honningkager og lys. – *apriorisk*: på forhånd givet og uafhængig af erfaringen. – *metaphysisk*: over-fysisk, rent åndelig; m. filosofi beskæftiger sig med forhold, der undrager sig sanseagttagelse. – *phttisk*: svindstotig, tuberkulos. – *raisonnerende*: tænkende. – *raisonnabel*: fornuftig, rimelig, omgængelig. – *raisonlig*: d.s.s. ræsonnabel (se foreg. n.). – *langt fra ikke*: langt fra. – *i sin Nød (...)* *isinde at gaae i Kloster*: *Blanca*, V,1 (B. S. Ingemann, *Samlede dramatiske Digte* II, 1843, s. 124f.). – *Petersens Jomfrukloster (...)* *Vemmetoft og Vallø*: et j. er en stiftelse for ugifte damer af nærmere fastlagt (som regel højere) social status; Brødrene Petersens J. (oprettet 1755) er beliggende i Kbh., Vemmetoft adelige J. (oprettet 1694) og Det